

Onko Jeesus ilmestynyt Vanhan testamentin profeetoille?

Olen kirjoittanut myöhemmin tästä samasta aiheesta kaksi selventävää artikkelia, jotka suosittelen luettavaksi ennen tätä kirjoitusta. Voit palata halutessasi lukemaan myös tämän kirjoituksen, sillä tässä on käsitelty muutama sellainen Vanhan testamentin kohta, joita en ole käsitellyt muualla.

√¹ [Johanneksen evankeliumin alku](#) (pdf)

√¹ [Logos on Jumalan sana, ei henkilö](#)

√¹ [Kirkkauden Jumala ilmestyi Aabrahamille](#)

Monet nimeltään kristityt henkilöt väittävät, että Jeesus kristus olisi ilmestynyt edeltä olemassa olleena (pre-eksistenttisenä) Jumalan poikana monta kertaa Vanhan testamentin profeetoille ja valituille ihmisille. Jeesus olisi se "Herra Jumala", joka käyskenteli paratiisin illan viileydessä ja puhui Adamille ja Eevalle. (1Moos. 2:15-17; 3:8ss.) Raamatussa ei kuitenkaan myöhemmin missään kohdassa vahvisteta tätä tulkintaa, joten sille ei löydy kunnollisia tai riittäviä perusteluja Raamatusta, jotta sen voitaisiin sanoa varmasti olevan totta.

On uskottavampaa, että se "Herra Jumala" (Jahve Elohim) oli joku Herran enkeleistä. On myös ehdotettu, että kyseessä olisi kielikuva, jonka kautta Raamattu kertoo Jumalan puhuneen ihmisille. Minä pidän kuitenkin parempana tulkintana sitä, että joku Herran enkeli käveli illan viileydessä Edenin puutarhassa ja kutsui ihmistä syntiin lankeamisen jälkeen. Jos Jumala olisi puhunut ihmisille henkensä kautta, niin miksi sanotaan hänen kävelleen puutarhassa? Uskoakseni sama enkeli oli puhunut Adamille jo aiemmin, kun kielsi häntä syömästä hyvän ja pahan tiedon puusta.

Herran enkelit ilmestyivät monta kertaa valituille Jumalan palvelijoille ja heitä kutsuttiin Jumalaksi ja jopa Jahveksi (Joos 5:13-15; Tuom 6:11,12, 14, 20, 21, 22,23; 13:3, 8, 22; 1Moos 11:5, 6, 8, 9; 1Moos 17:1-22; 1Moos 18:1-33; 1Moos 19:1ss.; 28:13-22; 32:24-32; 48:3; Hoos. 12:5; 2Moos. 3:1-15; 13:21; 14:19; 20:20-22; 23:20-23; 24:10, 12; 33:21; 5Moos 5:24; Hes 3:11). Erityisesti se enkeli, jonka kanssa Mooses puhui kasvoista kasvoihin, käytti itsestään nimeä Jahve ja sanoi olevansa Jumala. Hän ei ollut kuitenkaan Jumala vaan Herran enkeli, niin kuin kirjoitukset sanovat hänen olleen:

"Silloin **Herran enkeli** ilmestyi hänelle tulen liekissä keskellä orjantappurapensasta; ja hän näki, että pensas paloi ilmitulessa, mutta pensas ei kuitenkaan kulunut." (2Moos 3:2)

Jotkut sanovat, että tämä Herran enkeli on Jeesus kristus. **Laki ei ole kuitenkaan tullut herran Jeesuksen kautta vaan Mooseksen välityksellä ja enkelien toimen kautta** (Joh 1:17; Apt 7:53; Gal 3:19-20; Hebr 2:2). Stefanus erottaa puheessaan tämän enkelin selvästi herrasta Jeesuksesta, joten kyse ei ole pre-eksistenttisestä kristuksesta vaan Jumalan enkelistä (Apt 7:20-59)

Niin kuin huomaat, on enkeli saanut käyttää itsestään nimeä Jahve ja hänen sanotaan olevan Jumala, mutta kyse ei ole silti Jumalasta vaan Jumalan lähettämästä enkelistä. Kun Jeesuksesta käytetään Raamatussa sanaa "jumala" ja sanotaan häntä "Jahveksi", niin kyse on samasta asiasta. Jeesus saa esiintyä Jumalan nimellä ja toimii silloin kaikella Jumalan arvovallalla.

Jeesusta sanotaan Jahveksi ja Jumalaksi myös siitä syystä, että isä asuu hänen ruumiissaan (Joh 14:9-11). Kun Jumala lähetti poikansa maailmaan, niin silloin itse Jumala tuli kansansa keskelle

poikansa ruumiissa. Tästä syystä on kirjoitettu, että Jahve ja Elohim tulevat kansansa tykö, kun on ennustettu Jeesuksen kristuksen syntymästä ja julkisesta toiminnasta (Jes 40:3; Luuk 1:15-17).

Isä Jumala on tuleva toistamiseen maailmaan poikansa ruumiissa, kun kristus saapuu takaisin (Sak 14:1-9; Apt 1:9-11). Näemme silloin vain yhden ihmisen pojan muotoisen hahmon "Jumalan ja karitsan valtaistuimella" ja näemme hänen kasvonsa (Ilm 1:13; 22:1-5). Me ymmärrämme sen, että isä Jumala on näkymätön henki ja asuu poikansa ruumiissa, mutta Jeesus ei ole se Jumala, joka hänessä asuu (Joh 4:24; 14:9-11).

Jumalaa ei voi kukaan nähdä (1Tim 6:13-16) eikä ole nähnyt (Joh 1:18; 1Joh 4:12). Miksi sitten on sanottu, että monet ovat nähneet Jumalan? He ovat nähneet joko Herran enkelin, niin kuin edellä sanottiin, tai sitten he ovat ymmärtäneet sen, kuka ja millainen Jumala on (Job 42:1-5; 3Joh 1:11). Tätä ymmärtämistä sanotaan Raamatussa "näkemiseksi". Kun Jeesus sanoi puhuvansa siitä, mitä on "nähty isän tykönä", niin hän tarkoitti sillä näkemisellä "ymmärtämistä" – ei sitä, että hän olisi ollut isän tykönä ennen syntymistään (Joh 8:28, 38; vrt. Joh 6:45).

Mekin voimme ymmärtää sen, kuka Jumala on, ja miten hän on tullut maailmaan poikansa ruumiissa ja miten hän on tuleva toistamiseen maailmaan ja hallitseva ihmisiä kristuksen kautta. Jumala tekee tämän kaiken siten, että asuu poikansa ruumiissa. Jos emme erota "ihmistä kristusta Jeesusta" siitä Jumalasta, joka hänessä asuu, niin annamme väärän todistuksen Jeesuksesta ja Jumalasta, hänen isästään.

Isä on pojassa ja asuu hänessä, niin että "Jumala on ihmisen ruumiissa", mutta Jeesus ei itse ole se Jumala, joka hänen ruumiissaan asuu. Jeesus kristus ei ole "Jumala ihmisen ruumiissa", niin kuin katolisessa uskossa olevat saattavat sanoa ja menevät harhaan todistuksessaan.

Jumala asuu myös muissa lapsissaan, ei vain Jeesuksessa kristuksessa. Mutta vaikka Jumala asuu minussa henkensä kautta, niin minä en ole Jumala (1Joh 3:24; 4:9-15). Sinä et ole Jumala, vaikka uskoisit, että Jeesus kristus on Jumalan poika ja Jumala asuu sinussa uskosi perusteella.

On hyvin tärkeää, että erotamme toisistaan Jumalan ja ihmisen, jossa Jumala asuu. Jeesus kristus on Jumalan poikanakin "vain" ihminen, jossa Jumala asuu (Luuk 1:35). Hän ei ole isän vertainen Jumala, vaikka häntä kutsutaan Jumalaksi joissakin Raamatun kohdissa.

Jeesusta kutsutaan Jumalaksi siitä syystä, että Jumala on antanut hänet kaiken pääksi seurakunnalle ja korottanut hänet jopa enkeleitä ylemmäksi (Efe 1:20-23; 1Piet 3:22). Sana "jumala" tarkoittaa sitä, että joku on toista ylempi ja hänen hallitsijansa. Raamatussa sanotaan siitä syystä myös ihmisiä "jumalaksi".

Mooses oli "jumala" veljelleen Aaronille ja Israelin kansalle, koska Jumala oli korottanut hänet kansansa päämieheksi, lunastajaksi ja tuomariksi (2Moos 4:16; 18:12-27; Apt 7:27, 35). Jumala on tehnyt pojastaan Jeesuksesta kristuksesta uuden liiton Jumalan kansan ja koko maailman päämiehen, lunastajan, vapahtajan ja tuomarin. Jumala on antanut pojalleen kaiken vallan taivaassa ja maan päällä sekä vallan tuomita eläviä ja kuolleita (Apt 2:36; 5:31; 17:22-31; Joh 5:17-30; Matt 28:18; Hebr 2:5-18; 1Tim 2:5).

Jeesuksella ei ole mitään sellaista, mitä hän ei olisi saanut isältään. Jeesus on saanut jopa elämän isältään, jotta myös hänellä olisi elämä itsessään ja hän voisi herättää ylös kuolleita (Joh 5:17-30). Koska Jeesuksella ei ole mitään sellaista, mitä hän ei ole saanut isältään, ei hän ole isän vertainen Jumala, eikä Jumala ollenkaan siinä mielessä, että olisi ollut **luomassa tätä maailmaa** tai olisi isän

tavalla kaikkivaltias. Jeesus kristus on aina alamainen isälleen, joten hän ei ole kaikkivaltias (1Kor 15:27-28; Ilm 1:8; 4:8-11; 10:6; 14:6-8; 11:17; 15:3; 16:7; 19:6; 21:22; 2Kor 6:18; Apt 17:22-31; 4:24-31; 1Moos 1-2; Psa 33:6-9; Snl 3:19; Jer 10:12; 51:15; Jes 42:1-8).

Uudessa testamentissa kaikki kohdat, joissa puhutaan "Herrasta Jumalasta" tai "Kaikkivaltiaasta" tarkoittavat "Isää Jumalaa". Yksikään kohta ei tarkoita Jumalan poikaa Jeesusta kristusta, meidän herraamme.

Luukkaan evankeliumi:

1:32 Hän on oleva suuri, ja hänet pitää kutsuttaman Korkeimman Pojaksi, ja Herra Jumala antaa hänelle Daavidin, hänen isänsä, valtaistuimen,

Apostolien teot:

3:22 Sillä Mooses on sanonut: 'Profeetan, minun kaltaiseni, Herra Jumala on teille herättävä veljienne joukosta; häntä kuuluu kaikessa, mitä hän teille puhuu.

2.Korinttolaiskirje:

6:18 ja olen teidän Isänne, ja te tulette minun pojikseni ja tyttärickseni, sanoo Herra, Kaikkivaltias."

Ilmestyskirja:

1:8 "Minä olen A ja O", sanoo Herra Jumala, joka on ja joka oli ja joka tuleva on, Kaikkivaltias.

4:8 Ja niillä neljällä olennolla oli kullakin kuusi siipeä, ja ne olivat yltympäri ja sisältä silmiä täynnä. Ja ne sanoivat lakkaamatta yötä päivää: "Pyhä, pyhä, pyhä on Herra Jumala, Kaikkivaltias, joka oli ja joka on ja joka tuleva on."

11:17 sanoen: "Me kiitämme sinua, Herra Jumala, Kaikkivaltias, joka olet ja joka olit, siitä, että olet ottanut suuren voimasi ja ottanut hallituksen.

15:3 Ja he veisasivat Mooseksen, Jumalan palvelijan, virttä ja Karitsan virttä, sanoen: "Suuret ja ihmeelliset ovat sinun tekosi, Herra Jumala, Kaikkivaltias; vanhurskaat ja totiset ovat sinun tiesi, sinä kansojen kuningas.

16:7 Ja minä kuulin alttarin sanovan: "Totisesti, Herra Jumala, Kaikkivaltias, totiset ja vanhurskaat ovat sinun tuomiosi."

18:8 sen tähden hänen vitsauksensa tulevat yhtenä päivänä: kuolema ja suru ja nälkä, ja hän joutuu tulessa poltettavaksi, sillä väkevä on Herra Jumala, joka on hänet tuominut."

21:22 Mutta temppeliä minä en siinä nähnyt; sillä Herra Jumala, Kaikkivaltias, on sen temppeli, ja Karitsa.

22:5 Eikä yötä ole enää oleva, eivätkä he tarvitse lampun valoa eikä auringon valoa, sillä Herra Jumala on valaiseva heitä, ja he hallitsevat aina ja iankaikkisesti.

Kaarlo O. Syväntö on tulkinnut väärin Eevan sanoja Kainin syntymisen yhteydessä. Hän luuli, että Eeva sanoi synnyttäneensä "Jahven" sen sijaan, että hän olisi "saanut pojan Jahven avulla". (1Moos.

4:1) Kain sai kuitenkin alkunsa luonnollisen sukupuoliyhteyden kautta eikä Adam varmastikaan siittänyt Jahvea Eevalle.

Syväntö tulkitsee tämän kohdan väärin, koska oli vannoutunut trinitaari oppi-isiensä mukaan. Useimmat Raamatun kääntäjät ovat kääntäneet tämän jakeen oikein ja sanovat Eevan saaneen pojan Jahven avulla sen sijaan, että Eeva olisi luullut saaneensa Jahven. On täysin järjetöntä väittää, että Eevan luoja olisi puhunut hetkeä aikaisemmin Eevan kanssa paratiisissa ja syntynyt pian sen jälkeen hänen kohdustaan! Mutta näinkin järjettömästi on mahdollista uskoa, jos ei pidetä kiinni Jumalan sanan alkuperäisestä ilmoituksesta vaan sisällytetään sen ulkopuolella muodostettu ja isiltä peritty kolmiyhteisen Jumalan oppi ja Kristuksen kaksiluonto-oppi Raamattuun.

Seuraava kohta, jossa Jeesuksen on sanottu ilmestyneen Vanhassa testamentissa, on se, kun kolme miestä kohtasi Aabrahamin Mamren tammistossa. Yhtä näistä sanotaan Jahveksi, kun kaksi muuta miestä ovat selvästi enkeleitä. (1Moos. 18: 1, 13, 17,20, 22, 26 ja 33) Mutta niin kuin muissakin vastaavissa kohdissa, on täysin mahdollista, että mainittu Jahve (Herra) on se enkeli, joka puhui Moosekselle, ja on eri henkilö (tai persoona) kuin Jeesus kristus.

Yksi erittäin vahvalta vaikuttava todistus Jeesuksen pre-eksistenssille ja ilmestymiselle Vanhassa testamentissa on Danielin kirjan 10. luvun kuvaus miehestä, joka vastaa melko tarkkaan sen miehen kuvausta, joka on Ilmestyskirjan ensimmäisessä luvussa annettu Jeesuksesta kristuksesta, meidän herrastamme. (Dan. 10 vrt. Ilm 1:10-20) Mutta tämänkin kohta voidaan selittää siten, että Daniel näki enkelin, mutta Ilmestyskirjassa kuvataan Jeesusta, joka muistuttaa olemukseltaan enkeliä. Miksi näin? Siksi, että Jeesus on nyt kirkastetussa ruumiissa ja ihmisenä hänestä on tullut enkelin kaltainen, niin kuin meistäkin on tuleva. Tämä on sanottu selvästi Uuden testamentin muissa kohdissa. (Matt. 22:30; Fil. 3:20-21, 1Kor 15:34-59; 1Joh. 3:2)

Sekään ei todista Danielin näkemää enkeliä Jeesukseksi, että Daniel vaipui maahan hänen edessään ikään kuin hän olisi kuollut (hengetön). Samalla tavalla kävi hänelle enkeli Gabrielin edessä. (Dan 8:16-18)

Meidän on lisäksi huomattava se, että Danielin näyssä kohtaama mies, jota on väitetty pre-eksistenttiseksi Jeesukseksi, taisteli "Persian enkeliruhtinasta vastaan" ja Israelin kansan enkeliruhtinas Mikael vahvisti häntä. Tätä taistelua oli kestänyt jo 21 päivää, joten tämä kuvaus miehestä ei sovi muiden enkeleiden yläpuolella olevaan kaikkivaltiaaseen pre-eksistenttiseen Jumalan poikaan. Jos hän olisi ollut Jumala taivaassa ennen ihmiseksi syntymistään, niin miksi hän tarvitsi Jumalana enkelien apua taistelussa Persian enkeliruhtinasta vastaan sen sijaan, että olisi käyttänyt omaa jumalallista voimaansa ja arvovaltaansa? Yleensäkin tällaiset kuvaukset enkelten välisistä taisteluista ovat hyvin monitulkintaisia ja arveluttavia.

On luultavaa, että tässä kuvataan maan päällä tapahtunutta taistelua, niin kuin Danielin 12. luvun alussa tehdään. Silloinkin enkeli seisoo Israelin kansan suojana, vaikka kyse on ihmisten ja kansojen välisestä taistelusta maan päällä. Näillä taisteluilla on ilmeisesti ulottuvuutensa taivaisiin asti ja siitä johtuvat kuvaukset enkelien välisistä taisteluista. Tällaisilla kohdilla ei voida todistaa juuri mitään Jeesuksen oletetusta pre-eksistenssistä eikä etenkään hänen jumaluudestaan.

Hesekiel näki monta enkeliä yhtä aikaa. (Hes. 1) Sitten hän näki valtaistuimen muotoisen näöltään kuin safiirikiveä, ja sen päällä istui ihmisen näköinen hahmo. Tätä Herran kirkkauden hahmoa on sanottu pre-eksistenttiseksi Jeesukseksi. (Hes. 1:26-28; vrt. 3:23; 10:1) Tätä ei voida kuitenkaan osoittaa varmuudella todeksi tulkinnaksi, koska Ilmestyskirjassa on kuvattu valtaistuimella istuva ja hän on selvästi isä, ei poika. (Ilm. 4-5) Lisäksi Daniel on kuvannut valtaistuimella istuvan

"ikiaikaisen" (Vanhaikäinen), joka vastaa kuvaukseltaan "ihmisen kaltaista" tai "ihmisen muotoista" tai "ihmisen näköistä" hahmoa, aivan niin kuin Hesekielin kirjassa on häntä kuvattu. (Dan. 7:9-14)

On siis täysin mahdollista, että tämä valtaistuimella istuva hahmo kuvaa isää Jumalaa, ei hänen poikaansa Jeesusta. Ja lisäksi on mahdollista, että tällaisia näkyjä ja ilmestyksiä, joista osa on nähty unessa nukkuessa, ei ole tarkoitettu tulkittavaksi kirjaimellisesti. Muutoinhan meidän tulisi uskoa Danielin näyn mukaan, että kaikkivaltias Herra Jumala on näöltään sellainen kuin vanha mies, jonka hiukset ovat lumivalkeat ja hänen päällään on villanvalkeat vaatteet. Ja kun tiedämme vielä Raamatun opetuksen ja Jeesuksen sanat, että kukaan kuolevainen ihminen ei voi nähdä Jumalaa (isää) ja pysyä hengissä, täytyy näiden kuvausten olla hengellisiä ilmestyksiä, ei todellisia fyysisiä kohtaamisia isän Jumalan kanssa, vaikka niissä ihan selvästi on isää kuvattu. (Joh 1:18; 1Joh. 4:12; 1Tim. 6:13-16; Ilm 4) Käytännössä kuolevainen ihminen voi nähdä ainoastaan Jumalan kirkkauden, mutta ei itse Jumalaa, jos jatkaa elämäänsä maan päällä (2Moos. 33:18-23). Jumala voidaan nähdä myös "hengen silmin", niin että ymmärrämme sen millainen ja kuka Jumala on (3Joh 1:11; Job 42:1-6).

Mooseksen toisessa kirjassa on mainittu jo aiemmin se, miten Israelin vanhimmat, yhteensä 70 miestä, näkivät valtaistuimella istuvan hahmon, jota sanotaan "Israelin Jumalaksi". Israelilaiset katsoivat häntä, söivät ja joivat. (2Moos. 24:9-18) Hänen jalkainsa alusta oli näöltään samankaltainen kuin Hesekielin näkemä valtaistuin, safiirikiveä. Koska Israelin miehet katsoivat tätä kirkkauden henkiolentoa eivätkä kuolleet, on kyseessä täytynyt olla enkeli, niin kuin sekin olento oli enkeli, jonka selkäpuolen Mooses sai nähdä, kun pyysi nähdä Herran kirkkauden. (2Moos. 33:18-23)

Mikään näistä kohdista ei siis todista varmuudella sitä, että Herra Jeesus olisi ilmestynyt pre-eksistenttisenä Vanhan testamentin profeetoille. Yksikään kohta Uudessa testamentissa ei puolla tätä tulkintaa, sillä siellä ei sanota Jeesuksen ilmestyneen isille ja profeetoille muuten kuin ilmestyksessä ja näyssä, niin kuin Aabrahamin tapauksessa, kun hän näki herran päivän jo edeltäkäs in (hän näki siis ilmestyksen, näyn tai sai profetian "herran päivästä", mutta ei nähnyt Jeesusta elävänä olentona luonaan). (Joh 8:48-59; vrt. Hebr. 11:8-19, 39-40)

Jesajan kirjan kuudennessa luvussa on ilmestys tai näky, jossa Jesaja näkee valtaistuimella istuvan "Jumalan" (Jes 6:1). Tämä olento on kaikesta päätellen isä Jumala, ei pre-eksistenttinen Jeesus kristus. Olen kirjoittanut tästä kohdasta oman selityksen, joka löytyy [tämän linkin](#) takaa.

Löydät lisää myöhempiä tästä aiheesta kirjoittamiani tutkielmia ja artikkeleita [tämän linkin](#) takaa.

Petteri Haipola 26.12.2011, päivitetty viimeksi 15.3.2016.

Kirkkauden Jumala ilmestyi Aabrahamille

Luukkaan kertomuksen mukaan Stefanus sanoi juutalaisille, että "kirkkauden Jumala" ilmestyi heidän isälleen Aabrahamille. (Apt 7:2) Paavali sanoo Jeesusta kerran "kirkkauden herraksi" kirjeessään korinttolaisille. (1Kor 2:8) Tämän perusteella on sanottu, että Stefanus todisti itsensä herran Jeesuksen ilmestyneen Aabrahamille elävänä olevaisena. Lisätukea tälle väitteelle on löydetty Jeesuksen sanoista, kun hän sanoi Aabrahamin nähneen hänen päivänsä ja että Jeesus itse "on" ("ego eimi") ennen kuin Aabraham "oli tuleva" (tarkka käänös Joh 8:58). (Joh 8:51-59).

Aabraham ei nähnyt kuitenkaan itseään herraa Jeesusta vaan ainoastaan "hänen päivänsä". (Joh 8:56) Jeesus tarkoitti näillä sanoilla profeetallista ilmestystä ja näkyä, jonka kautta Aabraham näki tulevaisuuteen ja uskoi Jumalan herättävän oman poikansa ylös kuolleista. Heprealaiskirje puhuu tästä ihan selvästi eikä meillä ole lupa tulkita Raamattua muuten kuin sen sisältä käsin, niin että annamme tekstille sen alkuperäisen merkityksen. (Hebr 11:8-19)

Päinvastaiseen tulkintaan voidaan päätyä vain siten, että luemme Raamattua ennakoasenteisesti siten, että sieltä täytyy löytyä aiemmin totena pidetty oppi kolmiyhteisestä jumalasta ja siitä, että Jeesus kristus on ilmestynyt profeetoille jo ennen kuin syntyi ihmiseksi. Osoitan kirjoituksista, että tämä tulkinta on virheellinen. Stefanus ei väittänyt, että Aabraham olisi nähnyt itsensä Jeesuksen, kun "kirkkauden Jumala" ilmestyi hänelle. (Apt 7:2)

Jotta tietäisimme, miten Stefanus itse ja hänen kuulijansa ymmärsivät sanat "kirkkauden Jumala", tulee meidän katsoa Raamatusta, ketä profeetat tarkoittivat sillä "Jumala kaikkivaltiaalla", joka ilmestyi Aabrahamille ja teki itsensä tiettäväksi hänelle. (1Moos 17:1) Tämä sama "Jumala kaikkivaltias" (eel shaddai) ilmestyi myöhemmin myös Iisakille ja Jaakobille sen perusteella, mitä on Mooseksen kirjoissa sanottu.

Moosekselle ilmestyi Jahven (Herran) enkeli palavassa pensaassa. (2Moos 3:1-15) Tämä enkeli sanoi olevansa "Aabrahamin ja Iisakin ja Jaakobin Jumala". Hän oli ilmestynyt aiemmin vain nimellä "Jumala kaikkivaltias" (eel shaddai), mutta nyt hän teki tiettäväksi nimensä "Jahve". (2Moos 6:3) Ei ole epäilystäkään siitä, että tämä "Jumala kaikkivaltias" on se sama Jahven enkeli, joka oli ilmestynyt myös Jaakobille sen nimisenä. (1Moos 35:11; 48:3)

Vaikka tämä Jahven (Herran) enkeli käytti itsestään yksin Jumalalle kuuluvia arvonimiä ja sanoja, niin hän ei ole silti sama kuin se Jahve, joka lähetti hänet. Hän on tämän Jahven enkeli. Israel ymmärsi, että Jahven lähettämä enkeli edusti itseään Jahvea. Jahven enkelillä oli lähettäjänsä Jumalan täydet valtuudet puhua Jumalan nimessä ja tehdä tekoja hänen nimessään. Jahven enkeli ei ole silti itse se Jumala, joka on lähettänyt hänet, sillä Jahve ei ole enkeli vaan hän on enkelin luoja ja isä, tämän enkelin Jahve ja Jumala.

Samalla tavalla voidaan ymmärtää se, kun isä lähetti ainoan poikansa maailmaan vapahtajaksi ja lähettää hänet toisen kerran syntisten tuomariksi ja häntä odottavien Jumalan lasten pelastukseksi. Jeesus kristus ei ole itse se Jumala, joka hänet lähettää. Hän on sen Jumalan poika, jota hän täysin valtuuksin edustaa. Jeesusta sanotaan myös enkeliksi sen vuoksi, että Jumala on lähettänyt hänet. (Mal 3:1)

Sana enkeli tarkoittaa suomeksi sanansaattajaa tai lähettilästä. Jumala on uskonut pojalleen sanansa, jonka poika on antanut opetuslapsilleen ja sen sanan kautta mekin uskomme Jeesukseen kristukseen, meidän herraamme, ja hänen kauttaan isään Jumalaan. (Joh 12:44-50; 14:9-11; 17:6, 8, 14; 1Piet 1:17-25) Me uskomme, että Jeesus kristus on lihassa tullut Jumalan poika ja Jumala on lähettänyt hänet maailman vapahtajaksi. (1Joh 4:1-16)

Onko Jeesus kristus se Jahven enkeli, joka ilmestyi Aabrahamille ja Iisakille ja Jaakobille ja Moosekselle? Se enkeli, jota Stefanus Luukkaan kertomuksen mukaan sanoi "kirkkauden Jumalaksi". (Apt 7:2) Se enkeli puhui Aabrahamille moneen otteeseen ja vieraili hänen luonaan kahden muun enkelin kanssa. (1Moos 18) Kun se enkeli puhui Moosekselle palavasta pensaasta, niin hän ilmestyi yksin eikä ketään muuta ollut hänen mukanaan. (2Moos 3:1-15)

Stefanus kertoo sen enkelin ilmestymisestä jakeissa Apt 7:20-41. Lainaan sen loppuosaa selventävin sanoin, jotta ymmärtäisit kuka milloinkin puhuu ja kenelle. Huomaa, että Mooseksen kaltainen profeetta ei ollut tuolloin vielä syntynyt, joten Jeesus ei voinut olla siinä tilanteessa Mooseksen ja sen enkelin kanssa. Jahven enkeli ennusti sen profeetan syntymisestä, mutta se profeetta ei ollut vielä syntynyt. (5Moos 18.15-18)

Apostolien teot:

7:35 Tämän Mooseksen, jonka he kielsivät sanoen: 'Kuka sinut on asettanut päämieheksi ja tuomariksi?', hänet Jumala lähetti päämieheksi ja lunastajaksi sen enkelin kautta, joka hänelle orjantappurapensaassa oli ilmestynyt.

7:36 Hän (Mooses) johdatti heidät sieltä pois, tehden ihmeitä ja tunnustekoja Egyptin maassa ja Punaisessa meressä ja erämaassa neljänäkymmenenä vuotena.

7:37 Tämä on se Mooses, joka sanoi israelilaisille: 'Profeetan, minun kaltaiseni (Jeesuksen), Jumala on teille herättävä teidän veljienne joukosta.'

7:38 Tämä (Mooses) on se, joka seurakunnassa, erämaassa, oli enkelin kanssa, joka (enkeli) puhui hänelle (Moosekselle) Siinain vuorella, ja oli (enkeli) myös isiemme kanssa; ja hän (Mooses) sai (enkeliltä) eläviä sanoja meille annettaviksi.

7:39 Mutta häntä (Moosesta) meidän isämme eivät tahtoneet totella, vaan työnsivät hänet (Mooseksen) pois ja kääntyivät sydämessänsä jälleen Egyptiin,

7:40 sanoen Aaronille: 'Tee meille jumalia, jotka käyvät meidän edellämme, sillä me emme tiedä, mitä on tapahtunut Moosekselle, hänelle, joka johdatti meidät Egyptin maasta.'

Raamatun kommentaarit ja arvostetut sanan opettajat ovat lähes yhtä mieltä tästä tulkinnasta. Jeesus kristus ei puhunut tässä tilanteessa Moosekselle vaan se Jahven enkeli puhui hänelle, joka ennusti myös Jeesuksen syntymisestä. Jeesus ei ollut tuolloin vielä syntynyt eikä se enkeli ollut itse se kristus, jonka syntymästä hän ennusti. Vain tarkoitushakuisella Raamatun tulkinnalla nähdään tässä Jeesus puhumassa Moosekselle. Valtaosa Raamatun tutkijoista ei usko sitä, että se enkeli, joka puhui Moosekselle, olisi ollut meidän vapahtajamme Jeesus kristus.

Miksi Stefanus sitten sanoi Jahven enkeliä "kirkkauden Jumalaksi", jos hän oli pelkkä enkeli eikä Jumala itse tai Jumalan toinen persoona niin kuin kolmiyhdyksen jumalan opissa sanotaan Jeesuksen olevan? (Apt 7:2)

Jos nämä kyseiset sanat eivät ole myöhempi väärennös, niin Stefanus sanoi Jahven enkeliä "kirkkauden Jumalaksi". Tämä ei ole mitenkään poikkeavaa Raamatussa, sillä sitä samaa enkeliä on sanottu myös Jahveksi (Herraksi), Jumalaksi (elohim), Jumalaksi kaikkivaltiaaksi (eel shaddai) ja Jahveksi Sebaotiksi, joka on suomeksi "sotajoukkojen päällikkö" (herra) ja englanniksi "the Lord of Hosts" (the Captain of the Lord's Army). Sanoilla "Herra Sebaot" tarkoitetaan enkeliarmeijan ylipäällikköä (herra), jollainen se Jahven enkeli on, joka puhui Moosekselle. Hänellä oli valta lähettää toinen enkeli johdattamaan Israelia ja hänellä oli myös valta halutessaan tuhota Israel. (2Moos 23:20-23; 32:34; 33:2-3, 11)

Raamatun mukaan se enkeli, joka paini Jaakobin kanssa, on sama kuin se enkeli, joka ilmestyi Aabrahamille nimellä "Jumala kaikkivaltias" ja Moosekselle nimellä "Jahve", kun puhui kasvotusten hänen kanssaan. (1Moos 17:1; 32:24-32; 35:11; 48:3; 2Moos 6:3; 33:11) Hoosea sanoo sen Jumalan olevan "sotajoukkojen jumala" ja hänen nimensä on Jahve. (Hoos 12:3-7) Se enkeli eli Jahve Sebaot (Herra Sebaot) on oleva loukkauksen kallio molemmille Israelin heimoille, loukkauskivi ja kompastuksen kallio. (Jes 8:13-18) Tämä sama enkeli on Jahve, Israelin pyhä, pelastaja, kaiken luoja ja vain hänessä on oleva vanhurskaus. (Jes 45)

Tällaisten kohtien perusteella on sanottu, että se enkeli, joka on nämä sanat profeetoille antanut, on todellakin herra Jeesus kristus. Jeesus sanoi itse, että hän on oleva kulmakivi, johon monet kompastuvat ja ruhjoutuvat: ne murskaantuvat, keiden päälle se kivi kaatuu. (Matt 21:44-46) Pietari sanoi, että Jeesus kristus on se kulmakivi, jonka Israel hylkäsi ja niin siitä tuli heille kompastuskivi ja loukkauskallio. (1Piet 2:6-8) Paavali vahvistaa kolmantena todistajana, että profeetat ovat puhuneet jo edeltä Jeesuksesta, kun sanoivat Herraa Sebaotia ja Jahvea loukkauskiveksi ja kompastuksen kallioksi. (Room 9:33) Paavali täydentää profetian toteutuneen Jeesuksessa kristuksessa sanomalla, että Jumala on antanut hänet meille viisaudeksi, vanhurskaudeksi, pyhitykseksi ja lunastukseksi. (1Kor 1:30-31)

Eivätkö nämä Raamatun kohdat todista selvästi, että Jeesus kristus on Jahve ja Herra Sebaot, sotajoukkojen päällikkö (herra)? Eivätkö ne todista, että hän on luonut yksin kaiken, mitä on olemassa? (Jes 45; Hebr 1:10) Eivät. Profeetat puhuvat todellakin yksikössä Jahvesta noissa lainatuissa kohdissa ja sanovat kaiken sen, mitä Uudessa testamentissa on sovellettu Jeesukseen koskien Jahvea ja Jumalaa kaikkivaltiaasta ja Herraa Sebaotia. Apostolit ovat sanoneet silti selvästi myös sen, että Jumala on luonut yksin kaiken, mitä on olemassa ja ovat kuvanneet Jeesusta kristuksena, jonka Jumala on herättänyt ylös kuolleista ja antanut hänelle vallan tuomita eläviä ja kuolleita herraksi korottamisen jälkeen. (Apt 2:36; 4:24-31; 17:2-3, 22-31) He erottavat selvästi toisistaan isän ja pojan, Jumalan ja kristuksen. (1Kor 3:23; 11:3, 15:1-58; Hebr 5:7; 13:20-21) Jeesus sanoi selvästi, että isä on yksin ainoa Jumala ja Jahve eikä ketään ole hänen rinnallaan, aivan niin kuin profeetat ovat häntä ennen Jumalan sanaa puhuneet. (Joh 5:44; 17:3; 20:17; Mark 12:28-34; Ilm 4:8-11; 5Moos 4:35, 39; 6:4-9; Jes 42:1-8; 43:1-17)

Miten nämä kohdat voitaisiin yhdistää toisiinsa ristiriidattomaksi opetuksesi?

Kolmiyhteiseen jumalaan uskovat ovat muodostaneet kolmiyhteisen jumalan, joka on Isä ja Poika ja Pyhä Henki. Heille ei riittänyt se, että olisivat korottaneet kristuksen isän vertaiseksi Jumalaksi ja kaiken luojaksi. He lisäsivät Jumaluuteen vielä kolmannen persoonan, Pyhän Hengen, ja niin Pyhä Kolmiyhteinen Jumala oli syntynyt heidän valhekynänsä kirjoituksen kautta.

Toiset ovat päätyneet siihen tulokseen, että herra Jeesus kristus on yksin se ikuinen kaikkivaltias Jumala ja kaiken luoja, jota kutsutaan Vanhassa testamentissa nimillä Jumala kaikkivaltias, Jahve, Jahve tsavaot (Herra Sebaot, sotajoukkojen herra/päällikkö), Israelin pyhä, pelastuksen kallio, jne., (branhamilaisuus yms.). Tämä iankaikkinen henki ja Jumala syntyi ihmiseksi ja ilmestyi ihmisen muotoisena kansalleen Israelille ja tuli lopulta valkeudeksi pakanoille. He eivät siis tunnusta sitä, että Jeesuksella kristuksella on isä, joka on hänen herransa ja Jumalansa. (Psa 110:1; Joh 20:17; 17:3; Efe 1:3; Ilm 3:12) He kieltävät myös sen, että Jeesus kristus on täysin ihminen, liharuumiissa tullut Jumalan poika. Heidän mielestään herra Jeesus kristus on iankaikkinen henki ja kaikkivaltias Jumala ihmisen liharuumiissa. Samalla tavalla monet kolmiyhteiseen jumalaan uskovat ajattelevat Jeesuksesta. He kieltävät sen, että Jeesus kristus on ihminen ja sanovat vain hänen ruumistaan ihmiseksi tai inhimilliseksi. **Athanasioksen uskontunnustuksen** mukaan ne eivät voi pelastua, jotka kieltävät sen, että Jeesus kristus on täysin ihminen järjellisine sieluineen ja ruumiineen. Nämä villitsevät henget ovat siis hylänneet jopa kolminaisuusopin, vaikka luulevat sitä kannattavansa.

Kolmiyhteiseen jumalaan uskovat eivät puolestaan tunnusta sitä, että Jumalalla on poika ja sanovat sen vuoksi Jeesusta isänsä vertaiseksi ikuisiksi kaikkivaltiaaksi Jumalaksi ja kaiken luojaksi. Tai sitten he sanovat Jumalan leikkivän roolileikkejä, niin että hän ilmaisee itsensä kolmena persoonana: Isänä ja Poikana ja Pyhänä Henkenä. He ovat tehneet Jeesuksesta isänsä veljen sen sijaan, että opettaisivat hänen olevan isänsä poika, kaikessa isälleen alamainen ja kuuliainen. He

ovat "ahabilaisia", sillä Israelin kuninkaan **Ahabin nimi** on suomeksi "isän veli". (1Kun 22) Sen sijaan profeetta **Miikan** ja ylienkele **Miikaelin** nimet ovat suomeksi "joka on Jumalan kaltainen". He edustavat Jumalaa samalla tavalla kuin Jumalan poika Jeesus Kristus, meidän herramme, mutta eivät ole isän vertainen Jumala. He ovat Jumalan kaltaisia, koska ovat Jumalan kuvia ja Jumalan poikia. Jumalan pojiksi sanotaan Raamatussa sekä enkeleitä että valittuja Jumalan lapsia tai tuomareita, jotka edustavat Jumalaa tuomitessaan hänen kansaansa ja heidän tavoin mekin olemme enkelien kaltaisina kerran maailmaa tuomitseva. (1Moos 6:4; Job 1:6; 2:1; 38:7; 2Kor 6:18; Psa 82:1, 6; Matt 22:30; 1Kor 6:1-8; Ilm 3:21; 20:4; 22:5)

Oikea tapa yhdistää eri Raamatun kohtia toisiinsa on pitää kiinni Jeesuksen uskosta ja apostolien tunnustuksesta, Jumalan sanan ja Jeesuksen kristuksen todistuksesta. Kun Jeesus ja apostolit puhuivat yhtä aikaa isästä ja pojasta, niin he sanoivat vain isää Jumalaksi. Kun he puhuivat yhtä aikaa isästä ja pojasta ja pyhästä hengestä, niin he sanoivat vain isää Jumalaksi, josta kaikki on ja johon me olemme luodut. (1Kor 8:4-6; Efe 4:4-6) Jeesus ja apostolit antoivat aina suurimman kunnian, kirkkauden, vallan, voiman ja ylistyksen isälleen, jota ainoaa sanoivat taivaan ja maan ja meren ja kaiken niissä olevan luojaksi. (Apt 4:24-31, 14:15, 17:22-31; Ilm 4:8-11)

Profeettojen, Jeesuksen ja apostolien sanoista voidaan nähdä, että Jumala on yksi ainoa Jahve eikä tätä Jahvea ole jaettu useampaan eri persoonaan. Kun Uudessa testamentissa viitataan tähän yhteen ainoaan Jahveen, niin hänellä tarkoitetaan isää Jumalaa, ei hänen poikaansa Jeesusta. Silti myös pojasta puhutaan sillä tavalla, että hän on se yksi ainoa Jumala kaikkivaltias, Jahve ja sotajoukkojen päällikkö (herra), josta profeetat ovat ennustaneet.

Kun Jeesus syntyi tähän maailmaan ja tuli omiensa tykö, niin Jesaja ennusti itsensä Jahven tulevan hänen kauttaan maailmaan. (Jes 40:3; Luuk 1:15-17) Kun Jeesus on tuleva toistamiseen tähän maailmaan, niin silloinkin Jahve on tuleva ja tällä kertaa hän tuomitsee tämän maailman samalla kun pelastaa oman kansansa sen käsistä. (Sak 13:8-14:9; Apt 1:9-11) Kaikilla näillä kohdilla tarkoitetaan sitä, että Jeesus Kristus edustaa Jumalan poikana isäänsä Jumalaa tämän kaikella arvovallalla ja voimalla ja hänen antamalla valtuuksillaan. Jeesus tuomitsee ja hallitsee tulevaa maailmaa Jumalan edustajana ja hänen puolestaan, mutta isä on valtaistuimen puolesta silti ikuisesti poikaansa ylempi. (Apt 17:31; 1Kor 15:24-28; Hebr 2:5-18; Ilm 19:11-22:16; vrt. 1Moos 40:39-44)

Näitä kohtia on tulkittu virheellisesti siten, että Jeesus olisi itse se Jahve ja Jumala, joka hänessä asuu. Jeesus ei ole kuitenkaan itse se Jumala, joka hänessä asuu vaan hän on sen Jumalan poika. (Joh 14:1-11; 17:3) Jeesus sanoi, että isä on yksin ainoa totinen Jumala ja tämä isä asuu hänessä. (Joh 5:43-44; 10:24-38) Se enkeli, joka puhui Moosekselle, sanoi lähettävänsä toisen enkelin kulkemaan kansan edessä ja hänen nimensä asuu siinä enkelissä. (2Moos 23:20-23; 32:34; 33:2-3, 11) Se enkeli, joka tämän sanoi, ei ollut Jumala kaikkivaltias, vaikka hän sanoi olevansa Jumala kaikkivaltias ja ilmoitti itsensä Moosekselle myöhemmin nimellä Jahve. (1Moos 17:1; 2Moos 3:1-15; 6:2-3) Se enkeli oli Jumalan kaikkivaltiaan ja Jahven lähettämä enkeli, joka edusti isäänsä Jumalaa hänen nimessään samalla tavalla kuin Jeesus edustaa isäänsä, kun on tullut hänen nimessään maailmaan (Joh 5:43-44; 10:25). Jeesus ei etsinyt omaa kunniaansa vaan hän etsi aina lähettäjänsä eli isän kunniaa, joten Jeesus ei tavoitellut Jumalan asemaa lihansa päivinä eikä ole tavoitellut sitä senkään jälkeen. (Joh 7:16-18; 8:50-54; 1Kor 15:28; Fil 2:5-11; Ilm 3:12)

On aivan eri asia sanoa, että "Jumala asuu kristuksessa" kuin sanoa, että "Kristus on Jumala". (2Kor 5:18-21) Isä asuu pojassaan, mutta poika ei ole isän kaltainen Jumala. (Joh 14:1-11) Jeesus edustaa isäänsä Jumalaa täysin valtuuksin ja kaikella hänen arvovallallaan sekä voimallaan. Jeesus on tullut isänsä nimessä niin kuin se enkeli, jota sanotaan Jumalaksi kaikkivaltiaaksi, Jahveksi ja sotajoukkojen päälliköksi (Herra Sebaot) Vanhassa testamentissa. (1Moos 17:1; 35:11; 48:3; 2Moos

6:3; Joos 5:1-15; Jes 8:13-18; 45; Hoos 12:4-6; Joh 5:43; 10:25) Niin kuin se Jahven lähettämä enkeli ei ole itse Jumala kaikkivaltias ja Jahve, jota hän edustaa - kaiken luoja - niin ei sitä myöskään Jeesus Kristus ole, vaikka molemmat edustavat isää Jumalaa täysin valtuuksin hänen nimessään, Jumalan sanansaattajina ja lähettiläinä.

Huomaatko tämän eron: eron, joka on Jumalalla ja hänen lähettiläällään? On ihan sama onko se lähettiläs ja sanansaattaja luotu henki, Jahven enkeli (Herran enkeli), vai onko hän ihminen Kristus Jeesus ja Jumalan poika, niin Jumalan sanansaattaja ja lähettiläs eivät ole Jumala itse! He edustavat Jumalaa puhuessaan ja toimiessaan hänen nimessään, mutta eivät ole itse se Jumala ja Jahve, jota he edustavat.

Israel on ymmärtänyt kaikkina aikoina sen, että Aabrahamille ja Iisakille ja Jaakobille ja Moosekselle ja profetoille ja valituille Jumalan palvelijoille ilmestynyt kirkkauden Jumala ja Jahve on Jahven enkeli eikä Jahve itse. Vasta varhaiset kirkkoisät ja katolisten uskontunnustusten sekä opetusten laatijat alkoivat tulkita Raamattua eri tavalla, niin kuin jotkut teologit yhä vielä tekevät. Silti monet kolmiyhteiseen jumalaan uskovat teologit ja Raamatun opettajat ovat myös sitä mieltä, että se enkeli, joka puhui Moosekselle ja ilmestyi Aabrahamille, ei ole herra Jeesus Kristus vaan hän on Jahven lähettämä enkeli. He ovat täysin oikeassa tässä tulkinnassaan, vaikka pitävätkin kiinni isiensä harhaopista, uskosta kolmiyhteiseen jumalaan.

Jeesusta Kristusta sanotaan Raamatussa jumalaksi sen vuoksi, että hän edustaa isäänsä Jumalaa tämän täydellä arvovallalla ja valtuuksin. Samalla tavalla on sanottu jumalaksi Israelin tuomareita ja Moosesta, joka oli Jumalan kansalleen lähettämä päämies, tuomari ja lunastaja. (Apt 7:27, 35; 2Moos 4:16; 7:1; 21:6; 22:8-9; 1Sam 2:25; Psa 82:1, 6) Mooses oli samalla Jumalan sanansaattaja faraolle ja veljensä Aarnonin "jumala", ylimmäisen papin "jumala".

Jumala on antanut meille poikansa Jeesuksen Kristuksen päämieheksi, tuomariksi, lunastajaksi ja vapahtajaksi. (Apt 5:31; 13:23; Hebr 2:10; 1Joh 4:14; 1Kor 1.3031) Jumala on korottanut poikansa kaikkien luotujen herraksi sen jälkeen, kun herätti hänet ensin ylös kuolleista. (Apt 2:36; Room 1.1-4; Efe 1:20-23; Hebr 1-2) Jeesus Kristus on meidän herramme ja jumalamme ihmislapsena, jonka Jumala on korottanut iankaikkiseksi kuninkaaksemme! (Psa 45; 2; 89:20-38; 2Sam 7:8-16; Dan 7:13-14; Jes 9:5-6; Hebr 2:5-18; Ilm 22:13-16) Jeesus pysyy kuninkaana ja Jumalan kansan ylimmäisenä pappina, koska ei kuole enää koskaan, vaikka on ihminen! (Hebr 7:24-8:1)

Jumala on pelastanut oman poikansa kuolemasta herättämällä hänet ylös kuolleista! (Hebr 5:7; 13:20-21) Yhdistämällä oikein Vanhan ja Uuden testamentin kirjoituksia, ymmärrämme sen, että herra Jeesus Kristus edustaa isäänsä Jumalaa tämän antamin täysin valtuuksin hänen nimessään, kun tuomitsee ja hallitsee tulevassa maailmassa yhdessä ylösnousseiden valittujen ja pyhien kanssa jäljelle jääneitä pakanoita. (Ilm 3:21; 20:4, 1Kor 6:1-8) Siinä on syy, miksi häntä ja Herran enkeliä ennen häntä on sanottu Jahveksi ja Jumalaksi ja Herraksi Sebaotiksi!

Herran enkeli ei ole itse luonut tätä maailmaa vaan on kertonut Jumalan sanansaattajana ja lähettiläänä sen, että hänet lähettänyt Jumala on luonut kaiken mitä on olemassa ja tämä lähettäjä on yksin se ainoa Jahve ja Jumala, josta Raamattu meille kertoo. Jeesus puhui samalla tavalla itsestään kuin enkeli puhui itsestään, ikään kuin hän olisi itse se Kaikkivaltias Jumala ja Jahve, joka on heidät lähettänyt! He eivät kuitenkaan tarkoittaneet sanoillaan sitä vaan puhuivat Jumalan valtuuttamana hänen nimessään. Sen vuoksi, se mitä joku sanoo Jeesuksesta, on sama kuin hän sanoisi sen isästä, ja se, mitä joku tekee Jeesukselle, on sama kuin hän tekisi sen isälle Jumalalle. (Joh 5:17-48; 7:15-24; 8:12-59; 10:1-38; 12:23-50; 13:3; 15:1-27; 16:7-17:26)

Jeesus on antanut omaa valtaansa seuraajilleen, niin että me edustamme nyt Jeesusta kristusta maan päällä niin kuin hän edusti lihansa päivinä isäänsä Jumalaa maan päällä. Joka ottaa vastaan meidän sanamme ja meidät, ottaa vastaan Jeesuksen sanat ja Jeesuksen, ja niin hän ottaa vastaan myös itsensä Jumalan, meidän taivaallisen isämme. (Joh 13:20)

Näin selitettynä todistamme oikein Jumalasta ja hänen pojastaan, emmekä sano Jumalan luoneen tätä maailmaa enkelin kautta, niin kuin voitaisiin virheellisesti tulkita. Emme sano myöskään niin, että Jumala on itse se enkeli, jonka hän on lähettänyt. Erotamme toisistaan myös herran Jeesuksen kristuksen ja sen enkelin, joka ilmestyi ja puhui Aabrahamille, Iisakille, Jaakobille ja Moosekselle, niin että emme sano heidän olevan yksi ja sama persoona. Moosekselle puhunut enkeli ennusti tulevasta profeetasta, joka oli syntyvä Israelin kansan keskelle, mutta se enkeli ei ollut itse se profeetta, josta hän ennusti. (5Moos 18:15-18; Apt 7:20-59)

PH 29.-30.8.2016